

Súd: Správny súd v Košiciach
Spisová značka: PO-4Sa/17/2022
Identifikačné číslo súdneho spisu: 8022200312
Dátum vydania rozhodnutia: 27. 05. 2024
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Tomáš Kuruc
ECLI: ECLI:SK:SpSKE:2024:8022200312.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Správny súd v Košiciach sudcom JUDr. Tomášom Kurucom, v právnej veci žalobcu: A. B., bytom C. D. X/XX, XX XXX E., F. A., právne zastúpený: JUDr. Zuzana Kvaková, advokátka so sídlom Kuzmányho 18, Žilina, IČO: 42 433 983, proti žalovanému: Sociálna poisťovňa, ústredie so sídlom v Bratislave, 29. augusta 8-10, za účasti B. G. H. B., I., D. XXX/X, IČO: 47 632 020, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia a postupu žalovanej číslo: XXXXX-X/XXXX-XX zo dňa 04.07.2018, na základe správnej žaloby v sociálnych veciach, takto

rozhodol:

I. Žalobu z a m i e t a.

II. Účastníkom konania právo na náhradu trov konania n e p r i z n á v a.

odôvodnenie:

I.

Priebeh administratívneho konania

1. Sociálna poisťovňa, pobočka I. ako orgán príslušný podľa § 178 ods. 1 písm. a) bod prvý zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení, rozhodovať v prvom stupni o vzniku, prerušení a zániku sociálneho poistenia v sporných prípadoch, vydala dňa 13.12.2017 rozhodnutie č. 2778-5/2017-SK, ktorým rozhodla o tom, že A. B. nevzniklo povinné nemocenské poistenie, povinné dôchodkové poistenie a povinné poistenie v nezamestnanosti ako zamestnancovi zamestnávateľa B. G. H. B. so sídlom D. XXX/X, I., IČO: 47 632 020, od 01.05.2016 do 31.12.2016, podľa slovenskej legislatívy.

2. Proti rozhodnutiu prvostupňového správneho orgánu číslo: 2778-5/2017-SK zo dňa 13.12.2017 podal žalobca ako zamestnanec odvolanie. Namietal, že Sociálna poisťovňa, pobočka I. ako prvostupňový správny orgán nesprávne a neúplne zistila skutočný stav veci, čím porušila § 195 zákona, pričom zároveň na takto nesprávne zistený stav aplikovala nesprávny právny predpis. Poukázal na čl. 2 ods. 1, čl. 11, čl. 13 ods. 3, čl. 1 ods. 3 písm. j/ základného nariadenia, čl. 16 ods. 1, 2, 4 vykonávacieho nariadenia, pričom zdôraznil, že v zmysle čl. 16 (2) vykonávacieho nariadenia uplatniteľné právne predpisy určuje inštitúcia členského štátu bydliska dotknutej osoby, z čoho je nepochybné, že na určenie uplatniteľných predpisov je oprávnená iba poľská inštitúcia ZUS. Sociálna poisťovňa tak nebola oprávnená vydať vo veci žiadne rozhodnutie, t.j. ani o nevzniknutí sociálneho poistenia. Zamestnávateľ proti rozhodnutiu pobočky odvolanie nepodal.

3. Sociálna poisťovňa, ústredie, rozhodnutím č. XXXXX-X/XXXX-XX zo dňa 08.02.2018 konanie o odvolaní prerušila podľa § 193 ods. 3 zákona za účelom presného a úplného zistenia skutkového stavu veci a následne rozhodnutím č. XXXXX-X/XXXX-XX zo dňa 04.07.2018 zamietla odvolanie žalobcu (ako zamestnanca) a potvrdila napadnuté rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočky I. číslo: XXXX-X/

XXXX-I. zo dňa 13.12.2017. Odvolací orgán skonštatoval, že zamestnávateľ prihlásil zamestnanca do registra poistencov a sporiteľov starobného dôchodkového sporenia od 01.05.2016 do 31.12.2016, na základe čoho, s odkazom na príslušné ustanovenia Nariadenia (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004, nariadenia č. 987/2009 (vykonávacie nariadenie), skúmal postavenie zamestnanca vo vzťahu k zamestnávateľovi, vzhľadom na charakter vykonávanej činnosti, t. j. nielen existenciu pracovnej zmluvy, ale tiež, či nejde napr. o pracovné činnosti okrajové, vedľajšie, keďže takéto pracovnoprávne aktivity sa pre potreby určovania uplatniteľnej legislatívy neberú v zmysle čl. 14 (5b) v spojení s čl. 13 základného nariadenia do úvahy. Vzhľadom na list poľskej inštitúcie sociálneho zabezpečenia ZUS, Oddział w E. zo dňa 16.11.2017, doručeným Sociálnej poisťovni, pobočke I. dňa 24.11.2017, ktorým bolo oznámené, že žalobca (ako zamestnanec) podlieha v rozhodnom období právnym predpisom sociálneho zabezpečenia Poľskej republiky, pričom Sociálna poisťovňa toto určenie nenamietala, stalo sa určenie rozhodnej, uplatniteľnej legislatívy v súlade s čl. 6 (3) vykonávacieho nariadenia definitívnym. S odkazom na § 209 ods. 1 - 5 zákona odvolací orgán trval na tom, že rozhodnutie obsahuje všetky podstatné náležitosti, je riadne odôvodnené, výrok rozhodnutia je presný a určitý a odvolacie námietky nezakladajú dôvod na zmenu rozhodnutia pobočky.

II.

Správna žaloba

4. Žalobou zo dňa 11.09.2018, doručenou Krajskému súdu v Bratislave dňa 13.09.2018 sa žalobca domáhal zrušenia rozhodnutia žalovanej č. XXXXX-X/XXXX-XX zo dňa 04.07.2018. Poukázal na to, že v súlade s čl. 11 základného nariadenia v spojení s čl. 16 vykonávacieho nariadenia bol žalovanej doručený list poľskej inštitúcie sociálneho zabezpečenia ZUS v E. zo dňa 16.11.2017, ktorým bolo určené, že žalobca podlieha právnym predpisom sociálneho zabezpečenia Poľskej republiky. Žalobca vo vzťahu k tomuto určeniu realizoval prostriedky právnej ochrany, keďže s takto určenou uplatniteľnou legislatívou nesúhlasil. Toto konanie vedené na súde v Poľskej republike nebolo v čase podania žaloby definitívne skončené, t. j. uplatniteľná legislatíva vo veci nie je definitívne daná. Napriek týmto skutočnostiam pobočka žalovanej vydala dňa 13.12.2017 rozhodnutie o tom, že žalobcovi na území Slovenskej republiky nevzniklo poistenie v rozhodnom období, pričom toto rozhodnutie bolo potvrdené žalovanou. S odkazom na čl. 2 ods. 1, čl. 11, čl. 13 ods. 3, čl. 1 ods. 3 písm. j/ základného nariadenia, čl. 16 ods. 1, 2, 4 vykonávacieho nariadenia žalobca namietal, že inštitúcia členského štátu podľa miesta bydliska žalobcu nie je sporná, t. j. len poľská inštitúcia sociálneho zabezpečenia ZUS je oprávnená určovať uplatniteľnú legislatívu, všetko pri rešpektovaní zásad v zmysle základného resp. vykonávacieho nariadenia. Namietal preto oprávnenie žalovanej rozhodovať akokoľvek o vzniku či nevzniknutí povinného poistenia žalobcu podľa slovenskej legislatívy, keďže to nie je v jej zákonnej kompetencii v zmysle § 178 ods. 1 zákona a týmto krokom žalovaná jednoznačne prekročila zákonom dané právomoci.

5. Žalobca, pre prípad, ak by bolo súdom posúdené, že žalovaný správny orgán konal v medziach Ústavy Slovenskej republiky a mal právomoc vydávať rozhodnutie o neexistencii poistenia, poukázal na to, že v Poľskej republike v súčasnosti prebieha súdne konanie vo vzťahu k otázke uplatniteľnej legislatívy zo strany poľského orgánu sociálneho poistenia, pričom táto informácia nebola súčasťou dôkazov, z ktorých mal správny orgán vychádzať pri rozhodovaní, t. j. nebol z jeho strany riadne zistený skutkový stav. Zároveň žalobca namietal nezákonne, účelovo vydané rozhodnutie o prerušení konania dňa 08.02.2018, keďže v samotnom dôsledku nedošlo počas prerušení konania k žiadnym novým zisteniam, žalovaná sa nezaoberala prebiehajúcim súdnym konaním, t. j. napriek prerušení konania neboli zo strany žalovanej vykonané také úkony, ktoré by smerovali k úplnému a presnému zisteniu skutkového stavu, dostatočnému pre vydanie zákonného rozhodnutia. Navrhol preto napadnuté rozhodnutie žalovanej zrušiť a vec vrátiť žalovanej na ďalšie konanie. Zároveň si uplatnil nárok na náhradu trov konania.

6. Krajský súd v Bratislave uznesením č.k. 4Sa/74/2018 - 18 zo dňa 19.09.2019 postúpil vec Krajskému súdu v Prešove ako súdu miestne príslušnému na konanie a rozhodnutie.

III.

Vyjadrenie žalovaného a ďalšieho účastníka konania

7. Žalovaná vo vyjadrení zo dňa 30.04.2020 k žalobe uviedla, že od vstupu Slovenskej republiky do EÚ sa v oblasti sociálneho zabezpečenia uplatňujú koordinačné nariadenia, ktoré majú všeobecnú právnu pôsobnosť a zároveň majú prednosť pred vnútroštátnou legislatívou. Takýmito nariadeniami sú Nariadenie EP a Rady č. 883/2004 z 29.04.2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia („základné nariadenie“) a Nariadenie EP a Rady č. 987/2009 z 16.9.2009, ktorým sa stanovuje postup vykonávania nariadenia č. 883/2004 („vykonávacie nariadenie“). Úlohou týchto nariadení je určovanie uplatniteľnej legislatívy, aby sa na osobu, vykonávajúcu závislú činnosť, resp. podnikanie aj v inom členskom štáte ako v tom, kde má bydlisko, neuplatňovala legislatíva dvoch štátov, resp. ani jedného z nich. V prípadoch, ak fyzické osoby vykonávajú svoju činnosť na území dvoch alebo viacerých členských štátov, teda ide potenciálne o súbeh poistení, uplatňujú sa na určenie príslušnosti k právnym predpisom osobitné pravidlá upravené v čl. 13 základného nariadenia. V zmysle čl. 14 (5) vykonávacieho nariadenia sa pri súbehu viacerých aktivít neberie pri určovaní uplatniteľnej legislatívy do úvahy zanedbateľná (marginálna) činnosť takéhoto zamestnanca resp. samostatne zárobkovo činnnej osoby. Ak dôjde k pochybnostiam ohľadne otázky uplatniteľnej legislatívy, je možné ich odstrániť len v zmysle čl. 6, 15 a 16 vykonávacieho nariadenia, ktoré určujú povinnosť obrátiť sa na inštitúciu iného štátu, vymeniť potrebné informácie nevyhnutné pre určenie práv a povinností dotknutých osôb. Žalovaná mala informácie od inštitúcie sociálneho zabezpečenia ZUS Poľskej republiky, že v posledných rokoch vznikali firmy, ktoré sprostredkovali pre osoby samostatne zárobkovo činné v Poľsku, zamestnanie, pracovnoprávny úväzok v inom členskom štáte, a to za účelom vyhýbania sa plateniu odvodov v Poľskej republike. Práve pre tieto účely, na riešenie obdobných situácií, majú inštitúcie sociálneho zabezpečenia povinnosť spolupracovať a informovať sa o relevantných skutočnostiach na uľahčenie jednotného uplatňovania koordinačných nariadení.

8. Žalovaná uviedla, že jej bol doručený list zo dňa 16.11.2017, ktorým poľská inštitúcia sociálneho zabezpečenia ZUS so sídlom v E. určila, že žalobca podliehal v období od 01.05.2016 do 31.12.2016 právnym predpisom sociálneho zabezpečenia Poľskej republiky, pričom vychádzali zo záveru, že práca, ktorú žalobca vykonáva na území SR, má len marginálny charakter. Vzhľadom na skutočnosť, že žalovaná toto určenie nenamietala, stalo sa v súlade s čl. 16 (3) vykonávacieho nariadenia definitívnym, a to po dvoch mesiacoch od doručenia informácie príslušným inštitúciám, ak žiadna zo strán toto určenie nerozporovala. Došlo tak vo vzťahu k žalobcovi k individuálnemu určeniu poľskej uplatniteľnej legislatívy. (obdobne tiež rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 10Sžso/20/2015). Žalovaná zdôraznila, že napadnutým rozhodnutím tak nebolo rozhodované o uplatniteľnej legislatíve, ale len bolo vyhlásené to, že žalobcovi podľa slovenskej legislatívy nevzniklo sociálne poistenie. Vzhľadom na skutočnosť, že zamestnávateľ žalobcu prihlásil do registra poistencov ako svojho zamestnanca, pričom táto povinnosť mu vznikla v zmysle § 231 ods. 1 písm. b/ zákona, vedomosť žalovanej o tom, že tejto osobe bola poľskou inštitúciou určená uplatniteľná legislatíva Poľskej republiky, na zosúladenie reálneho a registrovaného stavu v zmysle uvedenej prihlášky, bolo nevyhnutné spornú situáciu vyriešiť rozhodnutím o nevzniknutí poistenia podľa slovenských právnych predpisov, čím nedošlo k prekročeniu právomoci žalovanej danej zákonom, keďže išlo o rozhodovanie podľa § 178 ods. 1 písm. a) zákona. Na základe uvedených skutočností navrhla správnu žalobu zamietnuť.

9. Ďalší účastník sa k žalobe nevyjadril. Zásielku s priloženou žalobou si v odbernej lehote neprevzal.
IV.

Konanie pred súdom

10. Krajský súd v Prešove rozsudkom č.k. 4Sa/24/2019 - 44 zo dňa 30.09.2020 podľa § 191 ods. 1 písm. e) SSP zrušil rozhodnutie žalovanej č. XXXXX-X/XXXX-XX zo 04.07.2018 a vec jej vrátil na ďalšie konanie. Preskúmaným rozhodnutím žalovaná podľa § 218 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení (ďalej len „zákon č. 461/2003 Z.z.“) potvrdila odvolanie žalobcu podané proti rozhodnutiu Sociálnej poisťovne, pobočka I. č. 2778-5/2017-Sk zo dňa 13.12.2017, vo veci vzniku a zániku sociálneho poistenia zamestnanca a odvolanie v celom rozsahu zamietla. Krajský súd v Prešove odôvodnil zrušenie preskúmaného rozhodnutia tým, že na žalobcu ako zamestnanca s bydliskom v Poľskej republike, ktorý vykonáva SZČO v krajine bydliska a zároveň uzatvoril ako zamestnanec na území Slovenska pracovnú zmluvu, sa vzťahujú v oblasti sociálneho zabezpečenia nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, a to základné nariadenie č. 883/2004 a vykonávacie nariadenie č. 987/2009. Uvedená skutočnosť medzi účastníkmi konania nebola sporná. V preskúmanej veci inštitúcia poľského sociálneho zabezpečenia ZUS ako inštitúcia členského štátu bydliska osoby, ktorá má podliehať pod čl. 13 základného nariadenia, listom zo dňa 16.11.2017 oznámila

Sociálnej poisťovni, že v súlade s čl. 11 ods. 2 písm. a/ základného nariadenia č. 883/2004 žalobca podlieha poľským právnym predpisom sociálneho poistenia. Uvedené určenie príslušnosti právnych predpisov je predbežné podľa čl. 16 ods. 2 vykonávacieho nariadenia č. 987/2009. V predmetnom liste, ktorý bol adresovaný žalobcovi a Sociálnej poisťovni bol žalobca upovedomený aj o tom, že v prípade, ak nesúhlasí s určením uplatniteľných právnych predpisov, má právo požiadať miestnu pobočku ZUS o vydanie administratívneho rozhodnutia. V uvedenej súvislosti správny súd poukázal aj na prijaté závery v rozhodnutí Veľkého senátu správneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a konštatoval, že poľská inštitúcia sociálneho zabezpečenia bola oprávnená určiť uplatniteľnú legislatívu v preskúmanom prípade, pričom správne orgány v oboch stupňoch neboli oprávnené pred právoplatným a vykonateľným rozhodnutím o uplatniteľnej legislatíve akokoľvek rozhodnúť, keďže nebolo zrejmé, či na prejednanie danej veci je príslušná slovenská alebo poľská inštitúcia sociálneho zabezpečenia. Krajský súd mal za to, že zistenie skutkového stavu orgánom verejnej správy bolo nedostačujúce na riadne posúdenie veci, keďže z vyjadrení žalobcu bolo zrejmé, že voči rozhodnutiu o určení poľskej legislatívy bola podaná žaloba na súde v Poľskej republike, o ktorej nebolo rozhodnuté. Uviedol, že úlohou správneho súdu pri preskúmaní rozhodnutí správnych orgánov nie je nahrádzať ich činnosť pri zisťovaní skutkového stavu, ani dopĺňať, resp. nahrádzať odôvodnenie ich rozhodnutia. Poukázal na to, že k základným právam účastníka konania na spravodlivý proces patrí právo na uvedenie dostatočných dôvodov, na ktorých je rozhodnutie založené.

V.

Kasačná sťažnosť a konanie pred kasačným súdom

11. Proti rozsudku Krajského súdu v Prešove č. k. 4a/2019 – 44 zo dňa 30.09.2020 podal žalovaný kasačnú sťažnosť. Namietal, že krajský súd v konaní alebo rozhodnutí porušil zákon tým, že rozhodol na základe nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 440 ods. 1 písm. g/ SSP) a odklonil sa od ustálenej rozhodovacej praxe kasačného súdu (§ 440 ods. 1 písm. h/ SSP). Namietal tiež, že nie je viazaný priebehom a výsledkami konaní o opravných prostriedkoch, prípadne súdnych konaní vedených v Poľskej republike, pretože na určovanie uplatniteľnej legislatívy sú v zmysle koordinačných nariadení príslušné výlučne inštitúcie sociálneho zabezpečenia dotknutých členských štátov. Tým je vylúčená právomoc akýchkoľvek inštitúcií, vrátane súdov zasahovať do uvedeného procesu. Prípadné administratívne, resp. súdne konania, prebiehajúce na vnútroštátnej úrovni nemajú žiadny vplyv na určenie uplatniteľných právnych predpisov, ktoré sa v súlade s postupmi uvedenými v koordinačných nariadeniach stalo definitívnym, pretože koordinačné nariadenia majú vyššiu právnu silu ako vnútroštátny právny predpis. Žalovaný zotrvala na tom, že bol oprávnený vydať napadnuté rozhodnutie, ktoré je v súlade so zákonom a s koordinačnými nariadeniami. Mal za to, že zamestnávateľ podal na žalobcu ako zamestnanca registračný list FO - prihlášku do registra poistencov a až následne bolo určené, že na žalobcu ako zamestnanca sa v oblasti sociálneho zabezpečenia vzťahuje poľská legislatíva. Vydanie napadnutého rozhodnutia považoval za dôvodné a v záujme právnej istoty žalobcu ako zamestnanca. Ohľadom svojho oprávnenia rozhodovať o vzniku povinného poistenia argumentoval rozhodnutiami Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1Sžso/66/2015, 1Sžso/12/2016, 9Sžso/32/2016, 9Sžso/177/2015 a pre ňu priaznivou judikatúrou Krajských súdov v Prešove a v Žiline a navrhol rozsudok krajského súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

12. Žalobca a ani jeho zamestnávateľ - B. G. H. B. sa ku kasačnej sťažnosti žalovanej nevyjadrili.

13. Najvyšší správny súd ako súd kasačný preskúmal kasačnú sťažnosť a dospel k záveru, že kasačná sťažnosť žalovanej je dôvodná a tak rozsudkom č.k. 7Sžsk/5/2021 – 72 zo dňa 23.02.2022 zrušil rozhodnutie Krajského súdu v Prešove č.k. 4Sa/24/2019 – 44 zo dňa 30.09.2020 a vrátil mu vec na ďalšie konanie a rozhodnutie. Úlohou krajského súdu je vysporiadať sa s právomocou správnych orgánov rozhodovať o zániku povinného poistenia žalobcu v čase, keď už bola určená uplatniteľná legislatíva iného členského štátu.

VI.

Konanie na správnom súde

14. Dňa 1. júna 2023 nadobudol účinnosť zákon č. 151/2022 Z. z. o zriadení správnych súdov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorý dňom svojej účinnosti zriadil Správny súd v Košiciach.

Účinnosťou zákona výkon súdництва prešiel od 1. júna 2023 z Krajského súdu v Košiciach a Krajského súdu v Prešove na Správny súd v Košiciach vo všetkých veciach, v ktorých je od 1. júna 2023 daná právomoc správnych súdov.

15. Správny súd v zmysle právneho názoru vysloveného kasačným súdom v zrušujúcom rozhodnutí opätovne preskúmal žalobou napadnuté rozhodnutie žalovaného a postup, ktorý mu predchádzal (vrátane prvostupňového rozhodnutia) nielen v rozsahu a z dôvodov uvedených v žalobe, ale aj nad rozsah žalobných bodov, keďže sa jedná o správnu žalobu v sociálnych veciach fyzickej osoby, kedy správny súd nie je viazaný žalobnými bodmi v zmysle § 203 ods. 2 Zákona č. 162/2015 Z. z. Správneho súdneho poriadku (ďalej aj „SSP“) a § 134 ods. 2 písm. d) SSP.

16. Správny súd v Košiciach ako vecne a miestne príslušný súd po oboznámení sa s obsahom súdneho spisu a administratívneho spisu žalovaného orgánu verejnej správy preskúmal napadnuté rozhodnutie, ako aj priebeh administratívneho konania predchádzajúcemu jeho vydaniu, vychádzajúc zo stavu, ktorý existoval v čase právoplatnosti rozhodnutia tak ako to predpokladá § 135 ods. 1 zákona č. 162/2015 Z. z. Správneho súdneho poriadku (ďalej len „SSP“), neviazajúc žalobnými bodmi v zmysle § 203 ods. 2 SSP, postupom podľa § 107 ods. 2 SSP, keďže žiaden z účastníkov konania nežiadal vec prejednať na pojednávaní, rozsudok verejne vyhlásil dňa 27.05.2024 a dospel k záveru, že správna žaloba je nedôvodná a preto správnu žalobu podľa § 199 ods. 3 SSP v spojení s § 190 SSP zamietol.

VII.

Relevantná právna úprava

17. Podľa čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

18. Podľa § 2 ods. 1 Zákona č. 162/2015 Z. z. Správneho súdneho poriadku (ďalej len „SSP“), v správnom súdnictve poskytuje správny súd ochranu právam alebo právom chráneným záujmom fyzickej osoby a právnickej osoby v oblasti verejnej správy a rozhoduje v ďalších veciach ustanovených týmto zákonom.

19. Podľa § 5 ods. 2 SSP, konanie pred správnym súdom je jednou zo záruk ochrany základných ľudských práv a slobôd a ochrany práv a oprávnených záujmov účastníkov administratívneho konania.

20. Podľa § 6 ods. 1 SSP správne súdy v správnom súdnictve preskúmajú na základe žalôb zákonnosť rozhodnutí orgánov verejnej správy, opatrení orgánov verejnej správy a iných zásahov orgánov verejnej správy poskytujú ochranu pred nečinnosťou orgánov verejnej správy a rozhodujú v ďalších veciach ustanovených týmto zákonom.

21. Podľa § 23 ods. 2 písm. b) SSP, sudca na krajskom súde koná a rozhoduje o správnych žalobách v sociálnych veciach.

22. Podľa § 199 ods. 1 písm. c) SSP sociálnymi vecami sa na účely tohto zákona rozumie rozhodovanie sociálnej poisťovne.

23. Podľa § 199 ods. 3 „SSP“ ak nie je v tejto hlave ustanovené inak, použijú sa na konanie v sociálnych veciach ustanovenia o konaní o všeobecnej správnej žalobe.

24. Podľa § 202 ods. 2 prvej vety SSP, správnu žalobu fyzickej osoby správny súd posudzuje neformálne.

25. Podľa bodu 15 preambuly Nariadenia (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 zo dňa 29.04.2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia (ďalej len „Základné nariadenie“), je potrebné, aby osoby, ktoré sa pohybujú v rámci spoločenstva, podliehali systému sociálneho zabezpečenia iba jediného členského štátu, aby sa tak predišlo prekryvaniu uplatniteľných ustanovení vnútroštátnych právnych predpisov a komplikáciám, ktoré by z toho mohli vzniknúť.

26. Podľa čl. 1 písm. j) Základného nariadenia, na účely tohto nariadenia „bydlisko“ znamená miesto, kde osoba zvyčajne býva“.

27. Podľa čl. 1 písm. p) Základného nariadenia, na účely tohto nariadenia „inštitúcia znamená v súvislosti s každým jednotlivým členským štátom úrad alebo úrad zodpovedný za uplatňovanie všetkých alebo niektorých právnych predpisov.

28. Podľa čl. 2 ods. 1 Základného nariadenia, toto nariadenie sa vzťahuje na štátnych príslušníkov členského štátu, osoby bez štátnej príslušnosti a utečencov, ktorí majú bydlisko v členskom štáte a podliehajú alebo podliehali právnym predpisom jedného alebo viacerých členských štátov, ako aj na ich rodinných príslušníkov a ich pozostalých.

29. Podľa čl. 11 ods. 1 Základného nariadenia osoby, na ktoré sa toto nariadenie vzťahuje, podliehajú právnym predpisom len jedného členského štátu. Tieto právne predpisy sa určia v súlade s touto hlavou.

30. Podľa čl. 11 ods. 3 písm. a) Základného nariadenia, s výhradou článkov 12 až 16 osoba vykonávajúca činnosť ako zamestnanec alebo samostatne zárobkovo činná osoba v členskom štáte podlieha právnym predpisom tohto členského štátu.

31. Podľa čl. 13 ods. 1 Základného nariadenia, osoba, ktorá zvyčajne vykonáva činnosť ako zamestnanec v dvoch alebo viacerých členských štátoch podlieha:

a) právnym predpisom členského štátu bydliska, ak takáto osoba vykonáva podstatnú časť svojej činnosti v tomto členskom štáte, alebo ak je zamestnaná vo viacerých podnikoch, alebo ju zamestnáva viacero zamestnávateľov, ktorých registrované sídlo alebo miesto podnikania je v odlišných členských štátoch, alebo

b) právnym predpisom členského štátu, v ktorom je registrované sídlo alebo miesto podnikania podniku alebo zamestnávateľa zamestnávajúceho danú osobu, ak táto osoba nevykonáva podstatnú časť svojich činností v členskom štáte svojho bydliska.

32. Podľa čl. 13 ods. 2 písm. b) Základného nariadenia, osoba, ktorá zvyčajne vykonáva činnosť ako samostatne zárobkovo činná osoba v dvoch alebo viacerých členských štátoch, podlieha:

a) právnym predpisom členského štátu bydliska, ak podstatnú časť svojej činnosti vykonáva v tomto členskom štáte; alebo

b) právnym predpisom členského štátu, v ktorom sa nachádza centrum jej záujmu, ak nemá bydlisko v jednom z členských štátov, v ktorých vykonáva podstatnú časť svojej činnosti.

33. Podľa čl. 13 ods. 3 Základného nariadenia osoba, ktorá zvyčajne vykonáva činnosť ako zamestnaná osoba a činnosť ako samostatne zárobkovo činná osoba v odlišných členských štátoch, podlieha právnym predpisom členského štátu, v ktorom vykonáva činnosť ako zamestnanec, alebo ak vykonáva takúto činnosť v dvoch alebo viacerých členských štátoch, právnym predpisom určeným v súlade s odsekom 1.

34. Podľa čl. 14 ods. 5 písm. b) Nariadenia č. 987/2009 zo dňa 16.09.2009, ktorým sa stanovuje postup vykonávania Základného nariadenia (č. 883/2004) o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia (ďalej len „Vykonávacie nariadenie“), Na účely uplatňovania článku 13 ods. 1 základného nariadenia osobou, ktorá „zvyčajne vykonáva činnosť ako zamestnanec v dvoch alebo vo viacerých členských štátoch“, je predovšetkým osoba, ktorá nepretržite striedavo vykonáva činnosti s výnimkou zanedbateľných činností v dvoch alebo vo viacerých členských štátoch, a to bez ohľadu na početnosť alebo pravidelnosť tohto striedania.

35. Podľa čl. 16 ods. 1 Nariadenie (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 987/2009 z 16.9.2009, ktorým sa stanovuje postup vykonávania Nariadenia č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia osoba, ktorá vykonáva činnosti v dvoch alebo vo viacerých členských štátoch, informuje o tejto skutočnosti inštitúciu určenú príslušným úradom členského štátu bydliska.

36. Podľa čl. 16 ods. 2 vykonávacieho nariadenia, určená inštitúcia členského štátu bydliska bezodkladne určí uplatniteľné právne predpisy, ktoré sa na dotknutú osobu uplatňujú, so zreteľom na článok 13 základného nariadenia a článok 14 vykonávacieho nariadenia. Toto určenie sa považuje za

predbežné. Inštitúcia informuje o predbežnom určení uplatniteľných právnych predpisov určené inštitúcie každého členského štátu, v ktorom sa činnosť vykonáva.

37. Podľa čl. 16 ods. 3 vykonávacieho nariadenia, predbežné určenie uplatniteľných právnych predpisov, ako sa stanovuje v odseku 2, sa stáva definitívnym do dvoch mesiacov odo dňa, keď boli inštitúcie určené príslušnými orgánmi dotknutých členských štátov o ňom informované v súlade s odsekom 2, ak už uplatniteľné právne predpisy neboli definitívne určené na základe odseku 4 alebo najmenej jedna dotknutá inštitúcia neinformovala inštitúciu určenú príslušným úradom členského štátu bydliska do konca tejto dvojmesačnej lehoty o tom, že nemôže prijať toto určenie alebo že zaujala k tejto veci odlišné stanovisko.

38. Podľa čl. 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia, ak existuje neistota vo veci určenia uplatniteľných právnych predpisov, v dôsledku ktorej je potrebné, aby inštitúcie alebo úrady dvoch alebo viacerých členských štátov na požiadanie jednej alebo viacerých inštitúcií určených príslušnými úradmi dotknutých členských štátov alebo samotných týchto úradov navzájom rokovali, určia sa právne predpisy uplatniteľné na dotknutú osobu vzájomnou dohodou a so zreteľom na článok 13 základného nariadenia a príslušné ustanovenia článku 14 vykonávacieho nariadenia.

39. Podľa § 120 ods. 4 Zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení, Sociálna poisťovňa pri výkone sociálneho poistenia plní funkciu príslušnej inštitúcie, inštitúcie miesta bydliska, inštitúcie miesta pobytu, styčného orgánu a je kontaktná inštitúcia na komunikáciu medzi príslušnými inštitúciami a príjemcami dávok a medzi inštitúciami členských štátov Európskej únie, inštitúciami štátov, ktoré sú zmluvnou stranou dohody o Európskom hospodárskom priestore a inštitúciou Švajčiarskej konfederácie.

40. Podľa § 120 ods. 5 Zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení, Sociálna poisťovňa plní funkciu prístupového bodu podľa osobitného predpisu na elektronickú výmenu údajov medzi inštitúciami členských štátov Európskej únie, štátov, ktoré sú zmluvnou stranou dohody o Európskom hospodárskom priestore a Švajčiarskej konfederácie v rozsahu sociálneho zabezpečenia podľa osobitného predpisu.

41. Podľa § 178 ods. 1 písm. a) bod 1 Zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení, do pôsobnosti pobočky patrí rozhodovať v prvom stupni o vzniku, prerušení a zániku sociálneho poistenia v sporných prípadoch.

VIII. Právny názor správneho súdu

42. Úlohou správneho súdu pri preskúmaní zákonnosti rozhodnutia a postupu správneho orgánu podľa SSP je posudzovať, či správny orgán vecne príslušný na konanie si zadovážil dostatok skutkových podkladov pre vydanie rozhodnutia, či zistil vo veci skutočný stav, či konal v súčinnosti s účastníkmi konania, či rozhodnutie bolo vydané v súlade so zákonmi a inými právnymi predpismi, a či obsahovalo zákonom predpísané náležitosti, teda či rozhodnutie správneho orgánu bolo vydané v súlade s hmotnoprávnymi ako aj s procesnoprávnymi predpismi. Zákonnosť rozhodnutia správneho orgánu je podmienená zákonnosťou postupu správneho orgánu predchádzajúceho vydaniu napadnutého rozhodnutia. V rámci správneho prieskumu súd skúma aj procesné pochybenia správneho orgánu namietané v žalobe, či uvedené procesné pochybenia správneho orgánu sú takou vadou konania pred správnym orgánom, ktorá mohla mať vplyv na zákonnosť napadnutého rozhodnutia.

43. Správny súd po oboznámení sa s obsahom súdneho spisu, administratívneho spisu žalovaného orgánu verejnej správy, orgánu verejnej správy prvého stupňa, ako aj rozsudku Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky č. k. 7Sžsk/5/2021 – 72 zo dňa 23.02.2022, preskúmal napadnuté rozhodnutie, ako i priebeh administratívneho konania predchádzajúceho jeho vydaniu s tým že nie je viazaný rozsahom a dôvodmi správnej žaloby, posudzujúc žalobu neformálne, vychádzajúc zo stavu, ktorý existoval v čase právoplatnosti rozhodnutia a dospel k záveru, že správna žaloba nie je dôvodná a je potrebné ju zamietnuť.

44. Žalobcom je fyzická osoba s bydliskom v Poľskej republike, ktorá vykonávala minimálne v období od 01.05. 2016 do 31.12.2016 činnosť na vlastný účet v Poľskej republike, a ktorá zároveň uzavrela

pracovnú zmluvu so zamestnávateľom v Slovenskej republike, čo v konaní ani nebolo sporné. Na žalobcu sa priamo vzťahuje Základné nariadenie.

45. Podľa čl. 288 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (pôvodne čl. 249 Zmluvy o Európskom spoločenstve) je nariadenie právnym aktom únie, majúci všeobecnú platnosť, je záväzný vo svojej celistvosti a priamo uplatniteľný vo všetkých členských štátoch. Nariadenie je nástrojom unifikácie európskeho práva a rozhodnutím orgánu členského štátu, vrátane vnútroštátneho súdu nie je možné vylúčiť jeho použitie pre konkrétny prípad.

46. Skutočnosť, či žalobca spĺňa predpoklady pre aplikáciu č. 13 ods. 3 základného nariadenia, a teda či je osobou, ktorá zvyčajne vykonáva činnosť ako zamestnaná osoba a činnosť ako samostatne zárobkovo činná osoba v odlišných členských štátoch, je predmetom hmotnoprávneho posúdenia, na vykonanie ktorého je príslušná výlučne inštitúcia určená vykonávacím nariadením. Inštitúcia príslušná na vykonávanie sociálneho poistenia v inom členskom štáte, než určuje nariadenie, na takéto posúdenie príslušná nie je. Akýkoľvek iný postup by totiž viedol k popretiu cieľa nariadení, ktorým je aj, aby osoby, ktoré sa pohybujú v rámci spoločenstva, podliehali systému sociálneho zabezpečenia iba jediného členského štátu, aby sa tak predišlo prekryvaniu uplatniteľných ustanovení vnútroštátnych právnych predpisov a komplikáciám, ktoré by z toho mohli vzniknúť, čo vyplýva z bodu 15 preambuly Základného nariadenia. Pokiaľ by o skutočnosti, či konkrétna osoba spĺňa podmienky uplatnenia čl. 13 ods. 3 Základného nariadenia rozhodovali inštitúcie sociálneho poistenia, resp. súdy jednotlivých členských štátov samostatne, mohlo by dôjsť k situácii, že rozhodnú rôzne, následkom čoho by táto osoba podliehala systému sociálneho zabezpečenia viacerých štátov alebo nepodliehala systému sociálneho zabezpečenia žiadneho zo štátov. Práve na vylúčenie vzniku takýchto situácií európsky normotvorca prijal základné a vykonávacie nariadenie, pričom vykonávacie nariadenie v čl. 13 v spojení s judikatúrou ustanovuje postup určovania uplatniteľnej legislatívy.

47. Z ustanovenia čl. 16 ods. 2 vykonávacieho nariadenia vyplýva, že uplatniteľné právne predpisy určí inštitúcia členského štátu bydliska osoby, ktorá má podliehať čl. 13 Základného nariadenia. V prejednávanej veci nebolo sporné, že žalobca má bydlisko v Poľskej republike, a teda na určenie uplatniteľnej legislatívy pre žalobcu je príslušná poľská inštitúcia sociálneho poistenia ZUS.

48. Poľská inštitúcia sociálneho poistenia ZUS listom zo dňa 16.11.2017, doručeným Sociálnej poisťovni, pobočke I. dňa 24.11.2017, zaslala žalobcovi a Sociálnej poisťovni oznámenie, z ktorého vyplýva, že žalobcovi boli určené poľské právne predpisy ako uplatniteľné pre obdobie od 01.12.2015 do 30.04.2016 (na povinné poistenie bol prihlásený zamestnávateľom I. I. G.) a od 01.05.2016 do 31.12.2016 (na povinné poistenie bol prihlásený zamestnávateľom B. G. H. B.), na základe čl. 16 ods. 2 tretia veta Vykonávacieho nariadenia a zohľadňujúc čl. 13 ods. 3 Základného nariadenia a čl. 14 Vykonávacieho nariadenia.

49. Žalobcom je fyzická osoba s bydliskom v Poľskej republike, ktorá vykonáva činnosť na vlastný účet v Poľskej republike, a ktorá zároveň uzavrela pracovnú zmluvu so zamestnávateľom G. H. - B. v Slovenskej republike. Preukázanou skutočnosťou je, že vo vzťahu k žalobcovi došlo zo strany poľskej inštitúcie sociálneho poistenia ZUS k individuálnemu určeniu poľskej uplatniteľnej legislatívy s poukazom na čl. 16 ods. 2 Vykonávacieho nariadenia, ktoré sa podľa čl. 16 ods. 3 Vykonávacieho nariadenia stalo definitívnym. V dôsledku toho bolo nevyhnutné uvedenú situáciu vnímať ako uzatvorenú na úrovni koordinačných nariadení. Takéto definitívne určenie uplatniteľných právnych predpisov je aj podľa judikatúry Najvyššieho súdu SR vo veci vedenej pod sp. zn. 10Sžso/20/2015 z 27.04.2016, pre súd záväzný. Dvojmesačná lehota na vznesenie prípadných námietok proti určeniu uplatniteľnej legislatívy stanovená v článku 16 ods. 3 Vykonávacieho nariadenia márne uplynula dňa 16.01.2018 v súlade s článkom 16 ods. 2 Vykonávacieho nariadenia (t.j. 2 mesiace od 16.11.2017, kedy boli inštitúcie o tom informované), čím sa predmetné určenie stalo definitívnym, pretože ani jedna inštitúcia nezaujala vo veci určenia poľských právnych predpisov ako uplatniteľných odlišné stanovisko. Súd tak konštatuje, že rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočka I. č. 2778-5/2017-SK z 13.12.2017 nebolo vydané predčasne, pretože bolo vydané až po určení poľskej uplatniteľnej legislatívy, pričom toto určenie sa dňa 16.01.2018 stalo definitívnym. Správne orgány a súdy, musia z takéhoto určenia uplatniteľných právnych predpisov vychádzať, pretože takéto definitívne určenie uplatniteľných právnych predpisov je aj pre súd záväzný.

50. Definitívnym určením poľskej legislatívy bolo nepochybné, že žalobca od 01.05.2016 podlieha právnym predpisom sociálneho zabezpečenia Poľskej republiky, pretože na určenie uplatniteľnej legislatívy sú v zmysle koordinačných nariadení príslušné výlučne inštitúcie sociálneho zabezpečenia dotknutých členských štátov, čím je vylúčená právomoc akýchkoľvek iných inštitúcií, vrátane súdov, zasahovať do uvedeného procesu. Súd navyše uvádza, že Sociálna poisťovňa nie je viazaná priebehom a výsledkami konaní o opravných prostriedkoch, prípadne súdnych konaní vedených žalobcom v Poľskej republike.

51. Súd upriamuje tiež pozornosť na rozsudok Súdneho dvora Európskej únie vo veci C-89/16 z 13. júla 2017 (Radoslaw Szoja proti Sociálnej poisťovni), ktorým vo vzťahu k určeniu príslušnej (rozhodnej) právnej úpravy judikoval, že „Článok 13 ods. 3 nariadenia (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 z 29. apríla 2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia, zmeneného a doplneného nariadením (EÚ) Európskeho parlamentu a Rady č. 465/2012 z 22. mája 2012, sa má vykladať v tom zmysle, že s cieľom určiť vnútroštátnu právnu úpravu uplatňujúcu sa v zmysle tohto ustanovenia na osobu, akou je žalobca vo veci samej, ktorý je zvyčajne zamestnancom v jednom členskom štáte a samostatne zárobkovo činnou osobou v druhom členskom štáte, je potrebné zohľadniť požiadavky uvedené v článku 14 ods. 5b a článku 16 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009 zo 16. septembra 2009, ktorým sa stanovuje postup vykonávania nariadenia (ES) č. 883/2004, zmeneného a doplneného nariadením č. 465/2012“, pričom „na účely určenia uplatniteľných právnych predpisov podľa článku 13 základného nariadenia sa zanedbateľné činnosti neberú do úvahy. Článok 16 vykonávacieho nariadenia sa uplatňuje na všetky prípady podľa tohto článku.“

52. Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti a citované zákonné ustanovenia Správny súd konštatuje, že v postupe žalovaného ako aj orgánu verejnej správy prvého stupňa, v úvahách obsiahnutých v napadnutom rozhodnutí a v jeho právnom posúdení veci nezistil nedostatky namietané žalobcom, ktoré by odôvodňovali zrušenie napadnutých rozhodnutí, a preto rozhodol tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia, a žalobu ako nedôvodnú podľa § 190 SSP zamietol.

53. O náhrade trov konania rozhodol súd podľa § 167 ods. 1 SSP v spojení s § 168 SSP, v zmysle ktorého účastníkom právo na náhradu trov konania nepriznal, pretože žalobca nemal v konaní úspech celkom ani z časti a orgánu štátnej správy možno priznať náhradu trov právneho zastúpenia len výnimočne.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku možno podať kasačnú sťažnosť v lehote do jedného mesiaca od doručenia rozhodnutia správneho súdu oprávnenému subjektu, podáva sa na Správny súd v Košiciach.

V kasačnej sťažnosti sa musí okrem všeobecných náležitostí podania podľa § 57 SSP (ktorému správne súdu je určené, kto ho robí, ktorej veci sa týka, čo sa ním sleduje, podpis a spisová značka konania) uviesť

- a) označenie napadnutého rozhodnutia,
- b) údaj, kedy napadnuté rozhodnutie bolo sťažovateľovi doručené,
- c) opísanie rozhodujúcich skutočností, aby bolo zrejmé, v akom rozsahu a z akých dôvodov podľa § 440 sa podáva (ďalej len „sťažnostné body“),
- d) návrh výroku rozhodnutia (sťažnostný návrh). (§ 445 ods. 1 SSP).

Podanie možno urobiť písomne, a to v listinnej podobe alebo v elektronickej podobe. Podanie vo veci samej urobené v elektronickej podobe bez autorizácie podľa osobitného predpisu treba dodatočne doručiť v listinnej podobe alebo v elektronickej podobe autorizované podľa osobitného predpisu; ak sa dodatočne nedoručí správne súdu do desiatich dní, na podanie sa neprihliada. Správny súd na dodatočné doručenie podania nevyzýva. K podaniu kolektívneho orgánu musí byť pripojené rozhodnutie, ktorým príslušný kolektívny orgán vyslovil s podaním súhlas.

Podanie urobené v listinnej podobe treba predložiť v potrebnom počte rovnopisov s prílohami tak, aby sa jeden rovnopis s prílohami mohol založiť do súdneho spisu a aby každý ďalší účastník konania dostal jeden rovnopis s prílohami. Ak sa nepredloží potrebný počet rovnopisov a príloh, správny súd vyhotoví kópie podania na trovy toho, kto podanie urobil.

Kasačnú sťažnosť možno podľa § 440 ods. 1/ SSP odôvodniť len tým, že správny súd v konaní alebo pri rozhodovaní porušil zákon tým, že

- a) na rozhodnutie vo veci nebola daná právomoc súdu v správnom súdnictve,
- b) ten, kto v konaní vystupoval ako účastník konania, nemal procesnú subjektivitu,
- c) účastník konania nemal spôsobilosť samostatne konať pred správnym súdom v plnom rozsahu a nekonal za neho zákonný zástupca alebo procesný opatrovník,
- d) v tej istej veci sa už skôr právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už skôr začalo konanie,
- e) vo veci rozhodol vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený správny súd,
- f) nesprávnym procesným postupom znemožnil účastníkovi konania, aby uskutočnil jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces,
- g) rozhodol na základe nesprávneho právneho posúdenia veci,
- h) sa odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe kasačného súdu,
- i) nerešpektoval záväzný právny názor, vyslovený v zrušujúcom rozhodnutí o kasačnej sťažnosti alebo
- j) podanie bolo nezákonne odmietnuté.

Dôvod kasačnej sťažnosti uvedený v § 440 ods. 1 písm. g/ až i/ SSP sa vymedzí tak, že sťažovateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia. Dôvod kasačnej sťažnosti nemožno vymedziť tak, že sťažovateľ poukáže na svoje podania pred správnym súdom.

Sťažnostné body možno meniť len do uplynutia lehoty na podanie kasačnej sťažnosti (§ 445 ods. 2 SSP).

Sťažovateľ alebo opomenutý sťažovateľ musí byť v konaní o kasačnej sťažnosti zastúpený advokátom. Kasačná sťažnosť a iné podania sťažovateľa alebo opomenutého sťažovateľa musia byť spísané advokátom.

Uvedená povinnosť neplatí, ak

- a) má sťažovateľ alebo opomenutý sťažovateľ, jeho zamestnanec alebo člen, ktorý za neho na kasačnom súde koná alebo ho zastupuje, vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
- b) ide o konania o správnej žalobe podľa § 6 ods. 1 písm. c a d,
- c) je žalovaným Centrum právnej pomoci. (§ 449 ods. 1, 2 SSP).